

Tekst 1 De Laestrygonen

77 Ἔνθεν δὲ προτέρω πλέομεν ἀκαχήμενοι ἦτορ.
78 τείρετο δ' ἀνδρῶν θυμὸς ὑπ' εἰρεσίης ἀλεγεινῆς
79 ἡμετέρῃ ματίῃ, ἐπεὶ οὐκέτι φαίνεται πομπή.
80 Ἐξήμαρ μὲν ὁμῶς πλέομεν νύκτας τε καὶ ἡμαρ·
81 ἐβδομάτῃ δ' ἰκόμεσθα Λάμου αἰπὸ πτολίεθρον,
82 Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην, ὅθι ποιμένα ποιμὴν
83 ἡπύει εἰσελάων, ὁ δέ τ' ἐξελάων ὑπακούει.
84 ἔνθα κ' ἄπνος ἀνὴρ δοιοῦς ἐξήρατο μισθούς,
85 τὸν μὲν βουκολέων, τὸν δ' ἄργυφα μῆλα νομεύων·
86 ἐγγὺς γὰρ νυκτός τε καὶ ἡματός εἰσι κέλευθοι.
87 ἔνθ' ἐπεὶ ἐς λιμένα κλυτὸν ἦλθομεν, ὃν πέρι πέτρῃ
88 ἡλίβατος τετύχηκε διαμπερὲς ἀμφοτέρωθεν,
89 ἀκταὶ δὲ προβλήτες ἐναντία ἀλλήλησιν
90 ἐν στόματι προὔχουσιν, ἀραιὴ δ' εἴσοδος ἐστίν,
91 ἔνθ' οἳ γ' εἴσω πάντες ἔχον νέας ἀμφιελίσσας.
92 αἱ μὲν ἄρ' ἔντοσθεν λιμένος κοίλοιο δέδεντο
93 πλησίαι· οὐ μὲν γάρ ποτ' ἀέξετο κύμα γ' ἐν αὐτῷ,
94 οὔτε μέγ' οὔτ' ὀλίγον, λευκὴ δ' ἦν ἀμφὶ γαλήνη.
95 αὐτὰρ ἐγὼν οἷος σχέθον ἕξω νῆα μέλαιναν,
96 αὐτοῦ ἐπ' ἐσχατιῇ, πέτρης ἐκ πείσματα δῆσας·
97 ἔστην δὲ σκοπιὴν ἐς παιπαλόεσσαν ἀνελθὼν.
98 ἔνθα μὲν οὔτε βοῶν οὔτ' ἀνδρῶν φαίνεται ἔργα,
99 καπνὸν δ' οἶον ὀρώμεν ἀπὸ χθονὸς αἴσسونτα.
100 δὴ τότε ἔγὼν ἐτάρους προΐειν πεύθεσθαι ἰόντας,
101 οἳ τινες ἀνέρες εἶεν ἐπὶ χθονὶ σῆτον ἔδοντες,
102 ἄνδρε δῶ κρίνας, τρίτατον κήρυχ' ἄμ' ὀπάσσας.
103 οἱ δ' ἴσαν ἐκβάντες λείην ὀδόν, ἧ περ ἄμαξι
104 ἄστυδ' ἀφ' ὑψηλῶν ὀρέων καταγίνεον ὕλην.
105 κούρη δὲ ξύμβληντο πρὸ ἄστεος ὑδρευούσῃ,
106 θυγατέρ' ἰφθίμη Λαιστρυγόνος Ἀντιφάταο.
107 ἡ μὲν ἄρ' ἐς κρήνην κατεβήσετο καλλιρέεθρον
108 Ἄρτακίην· ἔνθεν γὰρ ὕδωρ προτὶ ἄστυ φέρεσκον·
109 οἱ δὲ παριστάμενοι προσεφώνεον ἕκ τ' ἐρέοντο
110 ὅς τις τῶνδ' εἴη βασιλεὺς καὶ οἷσιν ἀνάσσοι·
111 ἡ δὲ μάλ' αὐτίκα πατρὸς ἐπέφραδεν ὑπερεφὲς δῶ.
112 οἱ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον κλυτὰ δώματα, τὴν δὲ γυναῖκα
113 εἶδρον ὄσσην τ' ὄρεος κορυφήν, κατὰ δ' ἔστυγον αὐτήν.
114 ἡ δ' αἰψ' ἐξ ἀγορῆς ἐκάλει κλυτὸν Ἀντιφατήα,
115 ὃν πόσιν, ὃς δὴ τοῖσιν ἐμήσατο λυγρὸν ὄλεθρον.
116 αὐτίχ' ἕνα μάρψας ἐτάρων ὀπλίσσατο δεῖπνον·
117 τῶ δὲ δὴ ἀΐξαντε φυγῇ ἐπὶ νῆας ἰκέσθην.
118 αὐτὰρ ὁ τεύχε βοῆν διὰ ἄστεος· οἱ δ' αἴοντες
119 φοίτων ἴφθιμοι Λαιστρυγόνες ἄλλοθεν ἄλλος,
120 μυριοί, οὐκ ἀνδρῶσιν εὐοικότες, ἀλλὰ Γίγασιν.

Eindexamen Grieks vwo 2003-II

havovwo.nl

- 121 οἷ ῥ' ἀπὸ πετράων ἀνδραχθέσι χερμαδίοισι
122 βάλλον· ἄφαρ δὲ κακὸς κόναβος κατὰ νῆας ὀρώρει
123 ἀνδρῶν ὀλλυμένων νηῶν θ' ἅμα ἀγνυμενάων·
124 ἰχθύς δ' ὧς πείροντες ἀτερπέα δαῖτα φέροντο.
125 ὄφρ' οἷ τοὺς ὄλεκον λιμένος πολυβενθέος ἐντός,
126 τόφρα δ' ἐγὼ ξίφος ὄξυ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
127 τῷ ἀπὸ πείσματ' ἔκοψα νεὸς κυανοπρώροιο.
128 αἶψα δ' ἐμοῖς ἐτάροισιν ἐποτρύνας ἐκέλευσα
129 ἐμβαλέειν κώπης, ἴν' ὑπέκ κακότητα φύγοιμεν·
130 οἷ δ' ἅμα πάντες ἀνέρριψαν, δεῖσαντες ὄλεθρον.
131 ἀσπασίως δ' ἐς πόντον ἐπηρεφέας φύγε πέτρας
132 νηὺς ἐμή· αὐτὰρ αἷ ἄλλαι ἀολλέες αὐτόθ' ὄλοντο.

Homerus, Odyssee 10, 77-132

Tekst 2 Circe

- 133 Ἔνθεν δὲ προτέρω πλέομεν ἀκαχήμενοι ἦτορ,
134 ἄσμενοι ἐκ θανάτοιο, φίλους ὀλέσαντες ἐταίρους.
135 Αἰαίην δ' ἐς νῆσον ἀφικόμεθ'· ἔνθα δ' ἔναιε
136 Κίρκη ἐϋπλόκαμος, δεινὴ θεὸς αὐδήεσσα,
137 αὐτοκασιγνήτη ὀλοόφρονος Αἰήταο·
138 ἄμφω δ' ἐκγεγάτην φαεσιμβρότου Ἥελίοιο
139 μητρός τ' ἐκ Πέρσης, τὴν Ὀκεανὸς τέκε παῖδα.
140 ἔνθα δ' ἐπ' ἀκτῆς νηὶ κατηγαγόμεσθα σιωπῇ
141 ναύλοχον ἐς λιμένα, καὶ τις θεὸς ἡγεμόνευεν.
142 ἔνθα τότε ἐκβάντες δύο τ' ἤματα καὶ δύο νύκτας
143 κείμεθ' ὁμοῦ καμάτῳ τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἔδοντες.

Toen de schoongelokte dageraad voor de derde maal verrees, nam ik mijn speer en scherp zwaard en verliet het schip om vlug een uitkijkpost te beklimmen, of ik soms sporen kon zien van arbeid van mensen of hun stem kon horen. Toen ik daar stond op de top van een rots, vertoonde zich aan mijn blik een rookwolk, die in het wijdgestrekte land opsteeg, waar het paleis van Circe verscholen lag in het dichte struikgewas en het woud. Toen ik de fonkelende rook zag, was mijn eerste gedachte op verkenning uit te gaan. Maar toch scheen het mij beter eerst naar het zeestrand en het schip terug te keren, mijn mannen een maaltijd te geven en hen dan op onderzoek uit te sturen. Reeds was ik dichtbij mijn schip, toen een van de goden medelijden kreeg met mijn verlaten toestand en mij een groot hooggehoord hert midden op mijn weg zond. Het dier daalde af van de bosweide naar de rivier om te drinken, want de zonnegloed kwelde hem reeds. Juist toen hij uit het bos trad, trof ik hem midden in de ruggengraat en mijn bronzen lans drong dwars er doorheen. Kermend viel hij in het stof en het leven ontvlood hem. Ik zette mijn voet op het lichaam en trok de bronzen speer uit de wond. Mijn speer legde ik op de grond en ik rukte een paar takken en twijgen af, die ik van weerszijden samenvlocht tot een stevig touw, wel een vadem lang. Daarmee bond ik de poten samen van het reusachtige dier. Om mijn nek droeg ik hem zo naar het schip op mijn speer steunend, want het dier was te groot om met één hand over de schouder te dragen. Voor het schip wierp ik hem neer en ik wekte mijn mannen één voor één en sprak de verblijdende woorden: “Vrienden, al zijn we bedroefd, niet zullen wij de woningen van Hades binnengaan, voordat ons uur is geslagen. Laten wij, zolang er eten en drinken aan boord is, daarvan genieten en ons niet laten kwellen door honger.”

Eindexamen Grieks vwo 2003-II

havonwo.nl

Naar deze woorden luisterden zij graag en meteen gooiden zij de dekens van zich af en keken met verbazing naar het hert daar op het strand. Want het was een kolossaal dier, een lust voor de ogen. Zij wassen hun handen en bereidden een heerlijk maal. De hele dag tot zonsondergang toe zaten wij te smullen van het overvloedige vlees en de zoete wijn. Toen de zon onder was en het duister werd, gingen wij slapen bij de branding der zee.

187 Ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἥως,
188 καὶ τότε ἔγὼν ἀγορὴν θέμενος μετὰ πᾶσιν ἔειπον·
189 “Κέκλυτέ μεν μύθων, κακά περ πάσχοντες ἑταῖροι·
190 ὦ φίλοι, οὐ γὰρ ἴδμεν ὅπῃ ζόφος οὐδ' ὅπῃ ἠώς,
191 οὐδ' ὅπῃ ἠέλιος φασίμβροτος εἶς ὑπὸ γαῖαν,
192 οὐδ' ὅπῃ ἀννεῖται· ἀλλὰ φραζόμεθα θᾶσσον
193 εἴ τις ἔτ' ἔσται μῆτις· ἐγὼ δ' οὐκ οἴομαι εἶναι.
194 εἶδον γὰρ σκοπιῆν ἐς παιπαλόεσσαν ἀνελθὼν
195 νῆσον, τὴν πέρι πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωται.
196 αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ κεῖται· καπνὸν δ' ἐνὶ μέσση
197 ἔδρακον ὀφθαλμοῖσι διὰ δρυμὰ πυκνὰ καὶ ὕλην.”
198 Ὡς ἐφάμην, τοῖσιν δὲ κατεκλάσθη φίλον ἦτορ
199 μνησαμένοις ἔργων Λαιστρυγόνος Ἀντιφάταο
200 Κύκλωπός τε βίης μεγαλήτορος, ἀνδροφάγιο.
201 κλαῖον δὲ λιγέως, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέοντες·
202 ἀλλ' οὐ γὰρ τις πρῆξις ἐγένετο μυρομένοισιν.
203 Αὐτὰρ ἐγὼ δίχα πάντας ἐϋκνήμιδας ἑταίρους
204 ἠρίθμεον, ἀρχὸν δὲ μετ' ἀμφοτέροισιν ὅπασσα·
205 τῶν μὲν ἐγὼν ἦρχον, τῶν δ' Εὐρύλοχος θεοειδής.
206 κλήρους δ' ἐν κυνέῃ χαλκήρεϊ πάλλομεν ὦκα·
207 ἐκ δ' ἔθορε κλήρος μεγαλήτορος Εὐρυλόχοιο.
208 βῆ δ' ἰέναι, ἅμα τῷ γε δύω καὶ εἴκοσ' ἑταῖροι
209 κλαίοντες· κατὰ δ' ἄμμε λίπον γοόωντας ὀπισθεν.
210 εὐρον δ' ἐν βήσσησι τετυγμένα δώματα Κίρκης
211 ξεστοῖσιν λάεσσι, περισκέπτω ἐνὶ χώρῳ.
212 ἀμφὶ δὲ μιν λύκοι ἦσαν ὀρέστεροι ἢ δὲ λέοντες,
213 τοὺς αὐτὴ κατέθελξεν, ἐπεὶ κακὰ φάρμακ' ἔδωκεν.
214 οὐδ' οἷ γ' ὠρμήθησαν ἐπ' ἀνδράσιν, ἀλλ' ἄρα τοί γε
215 οὐρήσιν μακρῆσι περισσαίνοντες ἀνέσταν.
216 ὡς δ' ὅτ' ἂν ἀμφὶ ἄνακτα κύνες δαίτηθεν ἰόντα
217 σαίνωσ'· αἰεὶ γὰρ τε φέρει μειλίγματα θυμοῦ·
218 ὧς τοὺς ἀμφὶ λύκοι κρατερώνυχες ἠδὲ λέοντες
219 σαίνον· τοὶ δ' ἔδεισαν, ἐπεὶ ἴδον αἰνὰ πέλωρα.
220 ἔσταν δ' ἐν προθύροισι θεᾶς καλλιπλοκάμοιο,
221 Κίρκης δ' ἔνδον ἄκουον ἀειδούσης ὀπὶ καλῆ,
222 ἰστὸν ἐποιομένης μέγαν ἄμβροτον, οἷα θεᾶων
223 λεπτά τε καὶ χαρίεντα καὶ ἀγλαὰ ἔργα πέλονται.
224 τοῖσι δὲ μύθων ἄρχε Πολίτης, ὄρχαμος ἀνδρῶν,
225 ὅς μοι κήδιστος ἐτάρων ἦν κεδνότατός τε·
226 “ὦ φίλοι, ἔνδον γὰρ τις ἐποιομένη μέγαν ἰστὸν
227 καλὸν ἀοιδιάει, δάπεδον δ' ἅπαν ἀμφιμέμυκεν,

Eindexamen Grieks vwo 2003-II

havonwo.nl

228 ἢ θεὸς ἠὲ γυνή· ἀλλὰ φθεγγώμεθα θάσσον.”
229 ἮΩς ἄρ’ ἐφώνησεν, τοὶ δὲ φθέγγοντο καλεῦντες.
230 ἢ δ’ αἶψ’ ἐξελθοῦσα θύρας ὄϊξε φαεινὰς
231 καὶ κάλει· οἱ δ’ ἅμα πάντες αἰδρεῖσιν ἔποντο·
232 Εὐρύλοχος δ’ ὑπέμεινεν, οἷσάμενος δόλον εἶναι.
233 εἶσεν δ’ εἰσαγαοῦσα κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε,
234 ἐν δέ σφιν τυρόν τε καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι χλωρὸν
235 οἴνω Πραμνεῖω ἐκύκα· ἀνέμισγε δὲ σίτω
236 φάρμακα λύγρ’, ἵνα πάγχυ λαθοῖατο πατρίδος αἴης.
237 αὐτὰρ ἐπεὶ δῶκέν τε καὶ ἔκπιον, αὐτίκ’ ἔπειτα
238 ῥάβδῳ πεπληγυῖα κατὰ συφροῖσιν ἐέργνυ.
239 οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλὰς φωνήν τε τρίχας τε
240 καὶ δέμας, αὐτὰρ νοῦς ἦν ἔμπεδος, ὡς τὸ πάρος περ.
241 ὧς οἱ μὲν κλαίοντες ἐέρχατο· τοῖσι δὲ Κίρκη
242 πᾶρ ῥ’ ἄκυλον βάλανόν τ’ ἔβαλεν καρπὸν τε κρανείης
243 ἔδμεναι, οἷα σύες χαμαιευνάδες αἰὲν ἔδουσιν.
244 Εὐρύλοχος δ’ ἄψ ἦλθε θοὴν ἐπὶ νῆα μέλαιναν
245 ἀγγελίην ἐτάρων ἐρέων καὶ ἀδευκέα πότμον.
246 οὐδέ τι ἐκφάσθαι δύνάτο ἔπος, ἰέμενός περ,
247 κῆρ ἄχρῃ μεγάλῳ βεβολημένος· ἐν δέ οἱ ὕσσε
248 δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ’ ὠἶετο θυμός.
249 ἀλλ’ ὅτε δὴ μιν πάντες ἀγασσάμεθ’ ἐξερέοντες,
250 καὶ τότε τῶν ἄλλων ἐτάρων κατέλεξεν ὄλεθρον·
251 “Ἦιομεν, ὡς ἐκέλευες ἀνὰ δρυμᾶ, φαίδιμ’ Ὀδυσσεῦ·
252 εὐρομεν ἐν βήσσησι τετυγμένα δώματα καλὰ
253 ξεστοῖσιν λάεσσι, περισκέπτῳ ἐνὶ χώρῳ.
254 ἔνθα δέ τις μέγαν ἴστων ἐποιομένη λίγ’ αἶιδεν
255 ἢ θεὸς ἠὲ γυνή· τοὶ δ’ ἐφθέγγοντο καλεῦντες.
256 ἢ δ’ αἶψ’ ἐξελθοῦσα θύρας ὄϊξε φαεινὰς
257 καὶ κάλει· οἱ δ’ ἅμα πάντες αἰδρεῖσιν ἔποντο·
258 αὐτὰρ ἐγὼν ὑπέμεινα, οἷσάμενος δόλον εἶναι.
259 οἱ δ’ ἅμ’ αἰστώθησαν ἀολλέες, οὐδέ τις αὐτῶν
260 ἐξεφάνη· δηρὸν δὲ καθήμενος ἐσκοπίαζον.”

Homerus, Odyssee 10, 133-260

Tekst 3

In een mythologisch handboek uit de 1e eeuw n. Chr., dat op naam staat van Apollodorus, worden ook de avonturen van Odysseus behandeld. Hieronder volgt de passage die over Circe gaat:

Met één schip koerste hij naar het eiland Aiaia. Het werd bewoond door Circe. Zij was deskundig op het gebied van allerlei toverkruiden. Nadat hij zijn makkers had verdeeld, bleef Odysseus zelf, overeenkomstig het geworpen lot, bij het schip, maar Eurylochos ging met tweeëntwintig kameraden naar Circe. Op haar uitnodiging gingen zij allen naar binnen, met uitzondering van Eurylochos; en zij gaf aan allen een mengsel dat bestond uit kaas, honing, meel en wijn en voegde daar een tovermiddel aan toe. En toen zij dat hadden gedronken, raakte zij hen met een toverstokje aan en veranderde hun lichaam en van sommigen maakte zij wolven, van anderen varkens, van sommigen ezels en van anderen leeuwen. Maar Eurylochos zag deze dingen en ging terug naar Odysseus. En deze ging naar Circe met molu die hij van Hermes had gekregen en hij wierp deze molu in haar toverdrank, dronk die op en werd als enige niet betoverd. Toen trok hij zijn zwaard en wilde Circe doden. Maar zij stopte zijn woede en onttoverde de makkers. En toen zij een eed had afgelegd dat zij hem geen kwaad zou berokkenen, deelde Odysseus het bed met haar.

Tekst 4 Kirke en Odysseus

Zij stonden samen aan de steile kust,
Betooverd en onttooverd na die nacht,
De zwijnen weer naar 't schip teruggebracht,
Tot man herleid, en met 'n goed woord gesust.

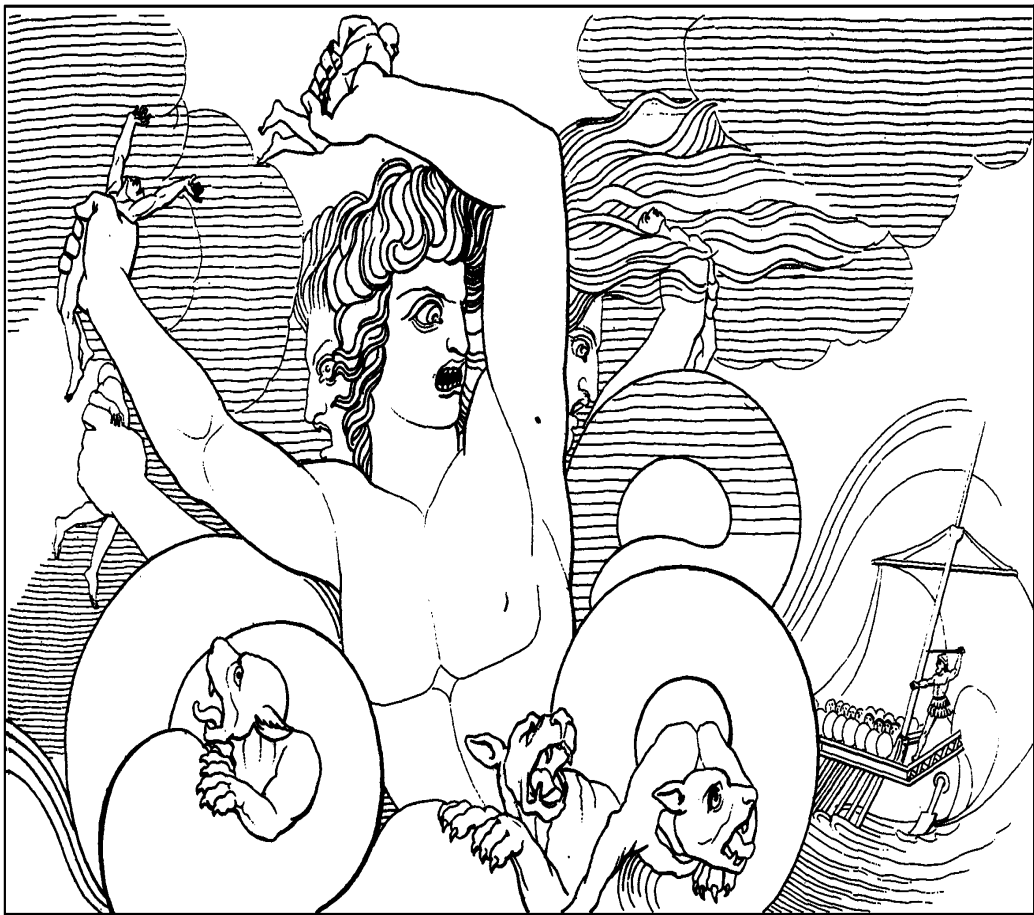
Zij sprak: "Opdat gij weer in de armen rust
Van haar die meer dan mij uw tooverkracht
Behoort, en die gij minder aarz'lend kust,
Daal af in Hades, waar 't orakel wacht."

De branding ruischte, en hij zag haar aan,
En wist: bij 't liefdesspel, die nacht begaan,
Had zij een and're naam hem hooren fluist'ren.

Zij strafte en beloonde als een vrouw:
Zij bracht hem thuis, maar om zijn huw'lijkstrouw
Zou zij zijn weg tot 't einde toe verduist'ren.

Simon Vestdijk, Grieksche Sonnetten

■ Afbeelding

Eindexamen Grieks vwo 2003-II

havovwo.nl

Tekst 5

Odysseus verblijft al lange tijd tegen zijn zin bij de nimf Calypso. Terwijl hij somber aan het strand zit, krijgt Calypso bezoek van Hermes, die haar namens Zeus beveelt Odysseus te laten gaan. Na Hermes' vertrek gaat Calypso naar Odysseus en vertelt hem dat ze bereid is hem vrij te laten.

194 ἴξον δὲ σπεῖος γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
195 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη
196 Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδήν,
197 ἔσθειν καὶ πίνειν, οἶα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
198 αὐτὴ δ' ἀντίον ἴξεν Ὀδυσσεύος θεῖοιο,
199 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
200 οἱ δ' ἐπ' ὄνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον.
201 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτήτος,
202 τοῖς ἄρα μύθων ἦρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·
203 “Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
204 οὕτω δὴ οἰκόνδε, φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
205 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης.
206 εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἶσα
207 κήδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
208 ἐνθάδε κ' αὔθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
209 ἀθάνατός τ' εἴης, ἰμειρόμενός περ ἰδέσθαι
210 σὴν ἄλοχον, τῆς αἰὲν ἐέλδεται ἥματα πάντα.”

Homerus, Odyssee 5, 194-210

Aantekeningen

regel 194	ἴξον = ἀφίκοντο τὸ σπεῖος grot
regel 195	ῥ' Niet vertalen. καθέζετο (hij) ging zitten θρόνου Hierop had Hermes pas nog gezeten bij zijn bezoek aan Calypso.
regel 196	πάρα bij hem
regel 197	οἶα zulke dingen als
regel 199	ἔθηκαν 3 ^e persoon meervoud Aoristus van τίθημι.
regel 200	τὰ όνειάτα lekkernijen ἴαλλω uitstrekken
regel 201	τέρπομαι Aoristus ἐτάρπην + genitivus genieten van
regel 202	ἄρα Niet vertalen. μύθων ἄρχω het woord nemen δῖα θεάων de stralende godin
regel 203	Λαερτιάδης zoon van Laërtes
regel 205	σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης ik betreur het, maar wens je toch veel geluk
regel 206	εἰδείης Optativus van οἶδα. αἱ φρένες geest
regel 206-207	ὅσσα τοι αἶσα κήδε' ἀναπλήσαι hoeveel ellende je nog te wachten staat
regel 208	φυλάσσω bewonen
regel 209	ἰμειρόμενος περ = καίπερ ἰμειρόμενος
regel 210	ἐέλδομαι + genitivus verlangen naar